

Vikingernes efterkommere berettede om
EROBRINGEN
i tegneserieform

Historikernes forklaring

Bayeux-tæppet beretter om den bitre strid, som førte Vilhelm Erobreren til Englands trone. Få historikernes forklaring på 12 scener i tæppet – der ikke altid stemmer med andre kilder.

1 *Tronstriden begynder*

På Bayeux-tæppets åbningsbillede er jarlen Harald Godwinson (forrest tv.), i audiens hos sin konge, Edward Bekenderen (th.). Tiden er foråret 1064. Kongen vil sende jarlen på en diplomatisk mission til hertug Vilhelm af Normandiet. Her skal Harald bekræfte kongens løfte om, at Vilhelm har arveretten til den engelske trone. Sådan siger de normanniske skrifter. Engelske skrifter angiver dog en helt anden grund til rejsen. To af Haralds nærmeste slægtninge, hans bror og en nevø, er gidsler hos Vilhelm. Vilhelm har forlangt de to prominente fanger for at sikre sig, at Harald ikke tager magten i England, når kong Edward dør. Harald beder derfor kongen om lov til at besøge Normandiet, så han kan forhandle en frigivelse af broderen og nevøen før et eventuelt tronskifte.

DETAILERNE FRA TÆPPEP GENGIVES MED TILLADELSE FRA BAYEUX BY

AF ENGLAND

Året er 1064. Hertug Vilhelm af Normandiet og den engelske jarl Harald Godwinson bejler begge til Englands trone. Bayeux-tæppet fortæller historien om arvestriden, slaget ved Hastings og Vilhelms overtagelse af tronen – set med sejrherrens øjne.

ALLIANCEN

2 Harald sætter kurs mod Normandiet

I England går Harald om bord i sit skib med sine mænd samt en jagtfalk og jagthunde. Dyrene blev anset for symboler på magt og rigdom. Officielt skal Harald på kongens vegne love hertug Vilhelm den engelske trone.

AF MORTEN RENDSMARK
I den nordfranske by Bayeux hænger der et vægtæppe, som er over 900 år gammelt. Tæppet er en række broderede billeder, der i tegneserieform fortæller om normannernes erobring af England i 1066.

Normannerne var efterkommere af danske og norske vikinger, som i 900-tallet havde erobret og bosat sig i Nordfrankrig, hvor de opret-

tede hertugdømmet Normandiet. Normannere var fransk-mændenes og englændernes navn for vikingerne og betød "mændene fra nord". De normanniske vikinger lærte at tale fransk og tillagde sig hurtigt franske vaner. Deres hertugdømme hørte teknisk set under det franske kongedømme. Men det var stort set et selvstændigt land med egen udenrigs- og indenrigs-

politik. I 1066 byggede normannerne en stor flåde, samlede en hær på 7000 mand og invaderede England. De slog den engelske hær ved byen Hastings i Sydengland og indtog kort efter London.

Bastarden blev erobreren

Her udråbte deres hertug, Vilhelm Bastarden, sig selv til konge af England, og han blev derefter kaldt for

Vilhelm Erobreren. I årene efter normannernes indtog gjorde englænderne flere gange oprør, men de blev slået ned med hård hånd af det nye herrefolk. Vilhelm lod sine adelsmænd overtage engelske godser og herresæder, hvilket betød, at den engelske adelsklasse stort set blev udskiftet eller udrenset. Mange engelske adelsfolk var blevet dræbt under slaget

3 Grev Wido pågriber Harald på stranden

Harald og hans følge lander på en strand i grevskabet Ponthieu lige nord for Normandiet. Her arresterer den lokale greve Wido (til hest) dem straks. Wido øjner en chance for at kræve løsepenge, fordi den engelske jarl er en rig og betydningsfuld mand.

4 Harald kommer til Vilhelms slot

Vilhelm, der hører om Widos fangst, kræver Harald udleveret og fører ham nu til sit slot i Normandiet. Bemærk forskellen i herremode på de to sider af Den Engelske Kanal. Ifølge tæppet er normannerne glatbarberede og kortklippede, mens Harald og hans englændere har overskæg og nakkehår.

5 Vilhelm tager på felttog

Ifølge tæppet er Harald og Vilhelm på venskabelig fod. Den engelske jarl bliver behandlet med respekt og er tilsyneladende en fri mand. Men i virkeligheden er Harald en prominent fange, mener mange nutidige historikere.

Vilhelm tager Harald med på et felttog mod grev Conan af Bretagne, som Vilhelm har nogle politiske og militære problemer med. Hertugen og jarlen kæmper sammen under felttoget, og tæppet fortæller dermed, at de to ikke bare er på venskabelig fod, men også er våbenbrødre og allierede.

ved Hastings, andre flygtede til udlandet, mens de sidste efterhånden blev indgiftet med normanniske adelsfolk. Erobringen var dermed endegyldig og en magtomvæltning uden sidestykke i datidens Europa. Tidligere havde vikingerne erobret England bid for bid, men mistet magten igen. Vilhelms erobring skete derimod med en enkelt militærkampagne.

Nogle historikere anser i dag normannernes bedrift for vikingetidens afslutning eller "grand finale", fordi Vilhelm var fjerdegenerations-viking.

Odo bestilte tæppet

Bayeux-tæppet er næsten 70 meter langt og 50 centimeter bredt. Det viser 626 mennesker, 257 dyr og 41 skibe samt kirker, borge og træer. Over 30 scener i tæp-

pet udgør selve fortællingen i en hovedfrise, som har korte latinske tekster med navne på hovedpersoner eller en kort beskrivelse af en scene. Foroven og forneden er der borter, som enten er ren pynt, eller som fortæller sidehistorier til hovedfrisen. De fleste historikere mener, at tæppet blev bestilt af biskopen af Bayeux, Odo, som selv havde deltaget i invasionen,

og som var Vilhelms halvbrøder. Han bestilte det givetvis til indvielsen af sin nye katedral i Bayeux, som stod færdig i 1076. Her blev tæppet udstillet for kirkegængere og mindede dem om erobningsbedriften ti år tidligere.

Nutidige historikere regner med, at det har taget 6000 arbejdstimer at lave tæppet, som blev broderet af et hold syersker under ▶

FORRÆDERIET

6 *Harald sværger troskab over for Vilhelm*

Efter sejren over greven af Bretagne drager Vilhelm og Harald til Bayeux i Normandiet, hvor Harald aflægger et troskabsløfte over for Vilhelm. To kister med de jordiske rester af helgener stilles frem for Harald. Dem berører han og sværger dermed en hellig ed til støtte for Vilhelms krav på den engelske kongetrone. Bagefter får Harald lov til at rejse hjem til England. Han får sin nevø med sig, men ikke broderen, som forbliver gidsel hos Vilhelm for at sikre, at Harald overholder løftet.

Aflæggelsen af eden er en helt central scene i tæppet. Segl og underskrifter på papirer var ikke taget i brug i 1000-tallet. Derfor svarede en hellig ed til senere tiders traktater og kontrakter, og et prominent gidsel gjorde det ud for en garanti.

ledelse af en chefdesigner. Syerskerne var sandsynligvis nonner fra den engelske by Canterbury, som dengang var kendt for fremstillingen af broderede tæpper. Flere træer og fx udsmykninger på bygninger, der ses på tæppet, er lavet i den såkaldte *ringrike* vikingestil, som var på mode blandt nordboer i slutningen af vikingetiden. Normannerne var derfor sta-

dig præget af deres nordiske herkomst og kultur så sent som i 1070'erne.

Tæppet er politisk spin

Historien, som Bayeux-tæppet fortæller, er sejrherrens. Tæppet er dels et mindesmærke over erobringen, men det er også politisk spin og propaganda, som skulle retfærdiggøre normannernes krigeriske fremfærd i Eng-

land. Tæppet beretter derfor først om de politiske grunde til erobring og derefter om den storslåede sejr på slagmarken ved Hastings. Den politiske situation var, at den engelske konge, Edward Bekenderen, ikke havde nogen børn. Arvefølgen til den engelske kongetrone var af den grund usikker. Under et statsbesøg i 1052 havde Edward angiveligt udpeget

Vilhelm som sin tronfølger. Edward var englænder, men før han blev konge i 1042, havde han boet i Normandiet det meste af sit liv. Derfor havde den engelske konge i sin regeringstid tætte bånd til normannerne, og han hentede mange af dem til England, hvor de fik ledende poster inden for kirken eller ved hoffet. Desuden var Edward i familie med den

7 *Kongen er død*

Den 5. januar 1066 dør Edward Bekenderen af alderdom. På dødslejet er han omgivet af blandt andet en biskop, sin dronning og Harald, jarlen, som håber at overtage tronen efter Edward.

8 *Harald bliver ny konge af England*

Engelske stormænd vælger allerede dagen efter Edwards død Harald til landets konge. Stormændene ønsker sikkerhed, og derfor skal sagen om tronskiftet afgøres hurtigt.

9 *Vilhelm ruster sig til invasion*

I Normandiet føler Vilhelm sig snydt for tronen på den anden side af Kanalen. For det første har Edward lovet ham den engelske krone, og for det andet har Harald brudt sit edsvorne løfte om at støtte Vilhelms arvekrav. I løbet af sommeren lader hertugen derfor en stor invasionsflåde bygge, og han samler en hær, der skal angribe England.

normanniske hertugslægt. Vilhelm var hans grandnevø. Edwards normanner-venlige politik var øjensynligt upopulær blandt mange engelske stormænd, som hellere så en englænder på tronen frem for en normanner.

På et eller andet tidspunkt før sin død – muligvis på sit dødsleje – skiftede Edward mening i spørgsmålet om tronfølgen. Han udpegede

Englands mægtigste jarl, Harald Godwinson, til sin efterfølger. Dette var tydeligvis en bet for Vilhelm af Normandiet. Han havde i årevis sat næsen op efter at blive konge af England. I løbet af foråret og sommeren allierede han sig med franske fyrster, samlede en stor hær og lod en flåde på cirka 700 skibe bygge. Vilhelm var ikke den eneste, som planlagde

en invasion og magtovertagelse af England. Den norske vikingekonge Harald Hårderåde havde samme plan. Men hvor Vilhelm planlagde at gå i land i Sydengland, havde Hårderåde planer om en landgang i Nordengland.

Vilhelm lurepassede

Mange nutidige historikere mener, at Vilhelm bevidst forhalede sin invasion, indtil

Hårderåde og kong Harald havde udkæmpet et slag ved Stamford Bridge i Nordengland 25. september 1066. Hårderåde blev dræbt under slaget, og de norske vikinger flygtede hjem over havet i deres langskibe. Få dage efter – 29. september – gik Vilhelm i land i Sydengland med sin hær. Han plyndrede området omkring byen Hastings og byggede et ►

KRIGEN

10 Hæren er udmattet

I løbet af to uger marcherer Harald fra Nord- til Syd-england med sin hær. Da han nærmer sig Hastings, får Vilhelm besked af sine spejdere. Haralds hær er udmattet efter marchen og tager opstilling på et bakkedrag for at kæmpe en forsvarskamp. De engelske fodfolk danner en lang skjoldmur, som normannerne angriber. De engelske ryttere sidder af hestene og kæmper til fods, mens normannerne er til hest.

11 Haralds folk fejler

Normannerne angriber op ad bakken igen og igen. Men de kan ikke bryde gennem skjoldmuren og trækker sig tilbage. Store grupper af englændere forfølger dem i kåthed ned ad bakken. Det er en taktisk fejl. De normanniske ryttere gør omkring, omringer forfølgerne og dræber dem. Det gentager sig flere gange langs fronten.

midlertidigt fæstningsværk. Harald foretog nu en ilmmarch fra York i nord til London med sin hårdtprøvede hær. Undervejs indkaldte han så mange friske mænd som muligt. Hans hær bestod sandsynligvis af 5000 til 7000 mand. Derpå marcherede han mod Vilhelms ved Hastings på Englands sydkyst. Vilhelms mænd var udmattede og kampklare,

mens Haralds mænd var udmattede efter slaget mod Hårderåde og den forcerede march. Den 14. oktober om morgenen stødte de to hære sammen ved Hastings. Harald tog opstilling på et bakkedrag, hvor hans mænd stillede sig skulder ved skulder og dannede en mur af skjolde. Det var en defensiv taktik, hvilket tyder på, at Haralds hær var mindre

end Vilhelms. Harald vidste ganske givet, at en undertalig og udmattet hærs bedste chance lå i en forsvarskamp. Normannerne angreb op ad bakken, først med fodfolk og derefter med ryttere.

Erobrere måtte trække sig Men normannerne kunne ikke bryde gennem skjoldmuren og måtte vende om og trække sig tilbage igen

og igen. Nogle gange brød engelske soldater ud fra skjoldmuren og forfulgte normannerne et stykke ned ad bakken. Det bemærkede Vilhelm, og han lod nogle af sine ryttere angribe og fingere et tilbagetog. Engelske soldater stormede efter, hvorpå rytterne vendte om og omringede forfølgerne, som blev hugget ned. På et tidspunkt styrtede Vilhelm af

12 *Forræderen Harald hugges ned*

De normanniske ryttere bryder gennem englændernes skjoldmur. Ifølge tæppet bliver kong Harald først ramt i øjet af en pil (tv.), og derefter hugget ned med sværd (th.) af en normannisk rytter. Pilen i øjet er formentlig mere symbolsk end sand. En løftebryder blev straffet med blindhed, og det fortælles derfor, at Harald blev straffet for at bryde sin ed til Vilhelm. På tæppets sidste billede, der ikke ses her, flygter englænderne i panik.

sin hest, og mange soldater og riddere i normannerhæren troede, at han var blevet dræbt, hvilket skabte panik. Men Vilhelm sprang op på sin hest igen og red frem blandt de panikslagne. Han løftede visiret på sin hjelm, så de kunne se hans ansigt, og det indgød dem mod.

Et afgørende øjeblik indtraf, da en stor gruppe af Vilhelms franske allierede trak

sig tilbage. Englænderne forfulgte dem, men endnu en gang vendte de flygtende om og nedkæmpede forfølgerne. Efterhånden tyndede det ud i englændernes rækker, og normannerne brød gennem skjoldmuren på bakkedraget. En lille håndfuld normanniske ryttere gik direkte efter kong Harald, som stod ved sin fane. De huggede sig gennem kongens livvagter,

og en rytter dræbte Harald med sit sværd. Inden da var kongen muligvis blevet såret i sit højre øje af en pil.

Kong Haralds død fik kampmoralen til at falde drastisk i den engelske hær, og den gik i opløsning. Flere og flere englændere flygtede i panik fra slagmarken skarpt forfulgt af normanniske ryttere. Slaget, der havde varet fra formiddag til sen efter-

middag, var vundet. Vilhelm fik den militære magt i landet, og kort efter kunne han marchere ind i London. Juledag 1066 lod han sig krone til konge af England i Westminster Abbey. ■

LÆS MERE:

• David M. Wilson: *The Bayeux Tapestry*. Thames & Hudson, London, 1985. • NYT fra Nationalmuseet nr. 109, 2005. Nationalmuseet, København

• www.bayeuxtapestry.org.uk